

ARAPÇADA MİSÂL FİİLLER

Mu'tell fiiller grubunun ilk ögesi *misâl* fiillerdir. İlk harfi, yani fâu'l-fi'l'i illetli olan fiillere misal fiiller denir. Misâl fiiller bu illetli harfin vav (و) ya da ye (ي) oluşuna göre ikiye ayrılır:

- İlletli olan ilk harf *vâv* ise bu fiile *misâl-i vâvî*,
وَجَدَّ (vecede) buldu / وَصَلَ (vasale) vardı, ulaştı / وَقَفَ (vakafe) durdu gibi.
- İlletli olan ilk harf *ye* ise bu fiile *misâl-i yâ'î* adı verilir.
يَسَّرَ (yesura) kolaylaştı / يَنَعَ (yene'a) olgunlaştı gibi.

Misâl-i Vâvî'nin Mâzî Çekimi

Misâl fiilin mâzî (di'li geçmiş zaman) çekimi tıpkı sâlim bir fiilin mâzî çekimi gibidir. وَجَدَّ (vecede) örneğinde bunu görelim:

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمَّ وَجَدُوا Onlar buldular	هُمَا وَجَدَا O ikisi buldu	هُوَ وَجَدَ O buldu	Gâib
هُنَّ وَجَدْنَ Onlar buldular	هُمَا وَجَدَتَا O ikisi buldu	هِيَ وَجَدَتْ O buldu	Gâibe
أَنْتُمْ وَجَدْتُمْ Sizler buldunuz	أَنْتُمَا وَجَدْتُمَا Siz ikiniz buldunuz	أَنْتَ وَجَدْتَ Sen buldun	Muhâtab
أَنْتُنَّ وَجَدْتُنَّ Sizler buldunuz	أَنْتُمَا وَجَدْتُمَا Siz ikiniz buldunuz	أَنْتِ وَجَدْتِ Sen buldun	Muhâtaba
نَحْنُ وَجَدْنَا Biz bulduk		أَنَا وَجَدْتُ Ben buldum	Mutekellim

Misâl-i Vâvînin Muzâri Çekimi

Misâl-i vâvîler genellikle 2. kalıptandır ve 2. kalıptan olan misâl-i vâvîlerin muzârilerinde baştaki vâv düşer. Bundan sonra muzâri çekime tıpkı sâlim bir fiildeki gibi devam edilir.

وَجَدَ ← يَوْجِدُ ← يَجِدُ
وَصَلَ ← يَوْصِلُ ← يَصِلُ

Çoğul (Cem‘)	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمَّ يَجِدُونَ Onlar buluyorlar, bulurlar	هُمَا يَجِدَانِ O ikisi buluyor, bulur	هُوَ يَجِدُ O buluyor, bulur	Gâib
هُنَّ يَجِدْنَ Onlar buluyorlar, bulurlar	هُمَا تَجِدَانِ O ikisi buluyor, bulur	هِيَ تَجِدُ O buluyor, bulur	Gâibe
أَنْتُمْ تَجِدُونَ Sizler buluyorsunuz, bulursunuz	أَنْتُمَا تَجِدَانِ Siz ikiniz buluyorsunuz, bulursunuz	أَنْتَ تَجِدُ Sen buluyorsun, bulursun	Muhâtab
أَنْتُنَّ تَجِدْنَ Sizler buluyorsunuz, bulursunuz	أَنْتُمَا تَجِدَانِ Siz ikiniz buluyorsunuz, bulursunuz	أَنْتِ تَجِدِينَ Sen buluyorsun, bulursun	Muhâtaba
نَحْنُ نَجِدُ Biz buluyoruz, buluruz		أَنَا أَجِدُ Ben buluyorum, bulurum	Mutekellim

Misâl fiillerin olumsuz çekimleri de tıpkı sahîh fiillerin olumsuz çekimleri gibidir.

MİSÂL FİİLLERDE EMİR VE NEHİY ÇEKİMİ

Misâl Fiilin Emr-i Hâzır Çekimi

Misâl-i vâvî olan (وَجَدَ - buldu) fiilinden emr-i hâzır kipi elde etmek istediğimizde, yine sulâsî fiillerde emr-i hâzır kipinin bulunuşuna ilişkin yolu izlememiz gerekmektedir. Buna göre:

1. Fiilin ikinci şahıs muzârisi (eril) alınır: أَنْتَ تَجِدُ

2. Baştaki muzâraat harfi atılır: جِدُ

3. Baştaki muzâraat harfi atıldıktan sonra ardından gelen harf okunabildiği için başa elif harfi getirilmez.

4. Son işlem olarak fiilin sonu cezm edilir: جِدْ

Emr-i hâzır bulma kuralını, ikinci şahsa ait diğer formlar üzerinde de uygulayacak olursak, şöyle bir sonuç elde ederiz:

جِدَا	←	أَنْتُمَا تَجِدَانِ
جِدُوا	←	أَنْتُمْ تَجِدُونَ
جِدِي	←	أَنْتِ تَجِدِينَ
جِدَا	←	أَنْتُمَا تَجِدَانِ
جِدْنَ	←	أَنْتُنَّ تَجِدْنَ

Buna göre, وَجَدَ fiilinin emr-i hâzır kipinin çekimini şu şekilde düzenleyebiliriz:

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
أَنْتُمْ جِدُوا Sizler bulunuz	أَنْتُمَا جِدَا Siz ikiniz bulun	أَنْتَ جِدْ Sen bul	Muhâtab
أَنْتُنَّ جِدْنَ Sizler bulunuz	أَنْتُمَا جِدَا Siz ikiniz bulun	أَنْتِ جِدِي Sen bul	Muhâtaba

Misâl Fiilin Nehy-i Hâzır Çekimi

Nehy-i hâzır çekiminin kuralını artık biliyorsunuz. (وَجَدَ) fiilinin nehy-i hâzır çekimini ilgili şahıslar için aşağıdaki gibi yaparız.

Çoğul (Cem‘)	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
أَنْتُمْ لَا تَجِدُوا Sizler bulmayınız	أَنْتُمَا لَا تَجِدَا Siz ikiniz bulmayın	أَنْتَ لَا تَجِدُ Sen bulma	Muhâtab
أَنْتُنَّ لَا تَجِدْنَ Sizler bulmayınız	أَنْتُمَا لَا تَجِدَا Siz ikiniz bulmayın	أَنْتِ لَا تَجِدِي Sen bulma	Muhâtaba

Misâl Fiilin Emr-i Gâib Çekimi

Emr-i gâibin üçüncü şahıslara dönük emir kipi olduğunu ve nasıl yapıldığını artık biliyorsunuz.

Şimdi (وَجَدَ) fiilinin emr-i gâib çekimini aşağıdaki tabloda inceleyelim.

Çoğul (Cem‘)	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ لِيَجِدُوا Onlar bulsunlar	هُمَا لِيَجِدَا O ikisi bulsun	هُوَ لِيَجِدُ O bulsun	Gâib
هُنَّ لِيَجِدْنَ Onlar bulsunlar	هُمَا لِيَجِدَا O ikisi bulsun	هِيَ لِيَجِدُ O bulsun	Gâibe

Misâl Fiilin Nehy-i Gâib Çekimi

Şimdi (وَجَدَ) fiilinin nehy-i gâib çekimini görelim:

Çoğul (Cem‘)	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ لَا يَجِدُوا Onlar bulmasınlar	هُمَا لَا يَجِدَا O ikisi bulmasın	هُوَ لَا يَجِدُ O bulmasın	Gâib
هُنَّ لَا يَجِدْنَ Onlar bulmasınlar	هُمَا لَا يَجِدَا O ikisi bulmasın	هِيَ لَا تَجِدُ O bulmasın	Gâibe

